[2019] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 945

ਸੁਧਾਕਰ ਬਾਬੂਰਾਓ ਨੰਗਨੂਰੇ

ਬਨਾਮ

ਨੋਰੇਸ਼ਵਰ ਰਘੂਨਾਥਰਾਓ ਸ਼ੇਂਡੇ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2019 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2468-2470)

05 ਮਾਰਚ 2019

[ਡਾ. ਧਨੰਜੈ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ ਅਤੇ ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਸੇਵਾ ਕਾਨੂੰਨ - ਤਰੱਕੀ - 'ਕੈਚ-ਅੱਪ' ਨਿਯਮ - ਉਪਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਯੋਜਨਾ ਸਹਾਇਕ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ, ਜੋ 1 ਜੁਲਾਈ, 1992 ਨੂੰ ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 1 ਨਵੰਬਰ, 2003 ਨੂੰ ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਿੰਗ (DDTP.) ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ 3 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਡੀਡੀਟੀਪੀ ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, 2006 – ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਿੰਗ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ (JDTP.) ਦੇ ਤਰੱਕੀ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ 11 ਅਗਸਤ, 2011 ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 2 ਜੁਲਾਈ, 2013 ਨੂੰ JDTP ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਓਏ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ - ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਿੰਗ (ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ.) ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। 2016 – ਓ.ਏ. ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ - ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਗਈ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ - ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਜੇ.ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ 'ਕੈਚ-ਅੱਪ' ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ

ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ 'ਤੇ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ JDTP. ਦੇ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਕਿਹਾ ਗਿਆ: ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਮੁੱਢਲਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ - 20 ਅਕਤੂਬਰ, 1997 ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਮਤਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੱਛੜੇ ਵਰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤਰੱਕੀ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੇਗਾ ਅਤੇ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨੂੰ ਸੋਧਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ – ਜੀ.ਆਰ. ਮਿਤੀ 20 ਮਾਰਚ, 2003 ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਜੀ.ਆਰ. ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤਰੱਕੀ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਵਿੱਚ ਪੱਛੜੇ ਵਰਗ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਪੱਛੜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਮਿਤੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ -

945

XXXXXX

ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਿਆਂ, 20 ਮਾਰਚ, 2003 ਦੇ ਜੀ.ਆਰ ਨੇ ਨਿਯਮ 4, 1982 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਹੁਦੇ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨਿਰੰਤਰ ਸੇਵਾ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦੇ ਜੀ.ਆਰ. ਨੂੰ 2004 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੀ.ਆਰ. ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਚੁਣੌਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਅੱਗੇ, ਅਸਾਮੀ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਦੀ

ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - 30 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2016 ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜੇ.ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਵਜੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ - ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ - ਜੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਕੈਚ-ਅੱਪ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਅਹੁਦਾ ਖਾਲੀ ਹੋਇਆ ਸੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਜੇ.ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਵਜੋਂ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ - ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦਾ ਨਿਯਮ) ਨਿਯਮ, 1982 - ਨਿਯਮ 4 - ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਲੋਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ, ਅਨੇਟੀਫਾਈਡ ਕਬੀਲਿਆਂ (ਵਿਮੁਕਤ ਜਾਤੀਆਂ), ਖਾਨਾਬਦੀ ਕਬੀਲਿਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਐਕਟ, 2001 [2004 ਦਾ ਐਕਟ ਅੱਠ] – ਧਾਰਾ 3-6, 11 - ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਆਫ ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਿੰਗ ਐਂਡ ਵੈਲਿਊਏਸ਼ਨ (ਭਰਤੀ) ਨਿਯਮ, 2011 – ਨਿਯਮ 3 - ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਆਰਟੀਕਲ 16

ਸੇਵਾ ਕਾਨੂੰਨ - ਤਰੱਕੀ - ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ - ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ: ਸੇਵਾ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਵੱਖਰੇ ਸੰਕਲਪ ਹਨ - ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਸੀਨੀਅਰ ਕੋਲ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਓਪਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਯੋਜਨਾ ਸਹਾਇਕ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ, ਨੂੰ 1 ਜੁਲਾਈ, 1992 ਨੂੰ ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 1 ਨਵੰਬਰ, 2003 ਨੂੰ ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਿੰਗ (ਡੀ.ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ.) ਦੇ ਡਿਪਟੀ

ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ 3 ਅਗਸਤ 2006 ਨੂੰ ਡੀ.ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਿੰਗ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ (ਜੇ.ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ.) ਦੇ ਤਰੱਕੀ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ 11 ਅਗਸਤ, 2011 ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 2 ਜੁਲਾਈ, 2013 ਨੂੰ ਜੇ.ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਓ.ਏ. ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2016 ਨੂੰ ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਿੰਗ (ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ.) ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। OA ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ।

XXXXXX

ਸੁਧਾਕਰ ਬਾਬੂਰਾਓ ਨੰਗਨੂਰ ਬਨਾਮ ਨੇਰੇਸ਼ਵਰ ਰਘੂਨਾਥਰਾਓ ਸ਼ੇਂਡੇ 947

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਕਿਹਾ: 2019 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2468-2470 @ 2018 ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 8769-8771:

1.1 20 ਅਕਤੂਬਰ 1997 ਨੂੰ, ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਮਤਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੱਛੜੇ ਵਰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤਰੱਕੀ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੇਗਾ ਅਤੇ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। 20 ਮਾਰਚ, 2003 ਨੂੰ, ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਜੀ.ਆਰ. ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਹੋਰ

ਜੀ.ਆਰ. ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੀ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ (4ਏ) ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਧਾਰਾ 16 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਰੱਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ 21 ਜੂਨ 1982 ਅਤੇ 20 ਅਕਤੂਬਰ 1997 ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਤਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਜੀ.ਆਰ. ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤਰੱਕੀ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਮਿਤੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। [ਪਾਰਸ 49, 50] [978-E; 979-A-B]

1.2 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦਾ ਜੀ.ਆਰ. ਧਾਰਾ 16 (4ਏ) ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ, ਅਨੇਟੀਫਾਈਡ ਕਬੀਲਿਆਂ (ਵਿਮੁਕਤ ਜਾਤੀਆਂ), ਖਾਨਾਬਦੀ ਕਬੀਲਿਆਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਐਕਟ, 2001 [2004 ਦਾ ਐਕਟ ਅੱਠ] (ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਐਕਟ 2004) ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ 2001 ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ 20 ਜਨਵਰੀ 2004 ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ 22 ਜਨਵਰੀ 2004 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ 85 ਵੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਗਰੁੱਪ 1 ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (ਏ) ਤੋਂ (ਡੀ) ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ)। ਧਾਰਾ 3 ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 4 ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। [ਪਾਰਸ 52-54] [980-ਏ, ਐਫ-ਜੀ; 981-ਏ]

ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੜਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਕਲਾਸ 1 ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਰੱਕੀਆਂ ਵੀ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਐਕਟ ਨੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 6 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਸਬੰਧੀ ਸਰਕਾਰੀ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦਾ ਜੀ.ਆਰ. ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਦਕਿ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦਾ ਜੀ.ਆਰ. ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਜਾਂ ਧਾਰਾ 6 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਮਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 162 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਤੇ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਐਕਟ 2004 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਹੈ। ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਐਕਟ 2004 ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਬਾਰੇ ਲਾਗੂ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈਣ ਵਜੋਂ ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। (ਪਾਰਸ 56, 59 ਅਤੇ 60) [982-H; 983-E-H; 984-A-C]

XXXXXX

ਸੁਧਾਕਰ ਬਾਬੂਰਾਓ ਨੰਗਨੂਰ ਬਨਾਮ ਨੋਰੇਸ਼ਵਰ
ਰਘੂਨਾਥਰਾਓ ਸ਼ੇਂਡੇ 949

1.4 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦੇ ਜੀ.ਆਰ. ਨੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 20 ਅਕਤੂਬਰ 1997 ਦੇ ਜੀ.ਆਰ. ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ। ਇਹ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨਿਯਮ 1982 ਦਾ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਿਯਮ 4 ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ ਅਤੇ ਕਾਡਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰੰਤਰ ਸੇਵਾ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇਗੀ। 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦੇ ਜੀ.ਆਰ. ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੰਗੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰਾਹਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਤੇ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਣਗੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀਆਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਾਖਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਫੋਰਮ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਸਥਾਪਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਅਪਣਾਉਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਧਾਰ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ

ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਚੁਣੌਤੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਨੀਤੀ ਸਰਕੂਲਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ 85 ਵੀਂ ਸੋਧ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਲੀਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਫਰੰਟਲ ਚੁਣੌਤੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। (ਪਾਰਸ 62, 64 ਅਤੇ 65) [984-E-F; 985-C-F]

1.5 ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦੇ ਜੀ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਜੀ.ਆਰ. ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਚੁਣੌਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਪਾਰਸ 70] [987-B]

XXXXXX

1.6 ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 30 ਅਪ੍ਰੈਲ 2016 ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 11 ਅਗਸਤ 2011 ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਜੇ.ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ 27 ਅਕਤੂਬਰ 2008 ਦੇ ਇੱਕ ਸਰਕੂਲਰ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 11 ਅਗਸਤ 2011 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦੀ ਛਾਪ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਰੁਖ

ਅਪਣਾਇਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ 27 ਅਕਤੂਬਰ 2008 ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਕੂਲਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ 28 ਅਗਸਤ 2014 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਜੇ.ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਦੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਸੂਚੀ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 11 ਅਗਸਤ 2011 ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 2 ਜੁਲਾਈ 2013 ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ 15 ਜਨਵਰੀ 2016 ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਫਰਵਰੀ 2016 ਵਿੱਚ ਓ.ਏ. ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਜੇ.ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇਰੀ ਦਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਤੇ ਬੋਝ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇੱਕ ਉਨਾ ਹੀ ਢੁਕਵਾਂ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ ਤੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ: ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਜੇ.ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਵਜੋਂ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੁਣ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸਰਕੂਲਰ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪਾਰਸ 78, 79] [990-D-G; 991-A-B]

1.7 ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਓ.ਏ. ਵਿੱਚ ਜੇ.ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਵਜੋਂ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਇੱਕ ਸਰਕੂਲਰ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਿਯਮ 3 (ਐਫ) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੁਭਾਗੀ ਹੈ, ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇਹ ਅਹੁਦਾ

30 ਅਪ੍ਰੈਲ 2016 ਨੂੰ ਤਤਕਾਲੀ ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ 'ਤੇ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਅਹੁਦਾ ਖਾਲੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੇ.ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਵਜੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਯੋਗਤਾ ਮਾਪਦੰਡ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ 2 ਜੁਲਾਈ 2013 ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੇ ਨਿਯਮ 3, ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਆਫ ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਿੰਗ ਐਂਡ ਵੈਲਿਊਏਸ਼ਨ (ਭਰਤੀ) ਨਿਯਮ 2011 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸੇਵਾ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਵੱਖਰੇ ਸੰਕਲਪ ਹਨ। ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਸੀਨੀਅਰ ਕੋਲ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਜੇ ਕੈਚ-ਅੱਪ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਅਗਲੇ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਅਹੁਦਾ ਖਾਲੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। [ਪਾਰਸ 80-82] [991-C-D, F-G, 992-E-F]

XXXXXX

ਸੁਧਾਕਰ ਬਾਬੂਰਾਓ ਨੰਗਨੂਰ ਬਨਾਮ ਨੇਰੇਸ਼ਵਰ ਰਘੂਨਾਥਰਾਓ ਸ਼ੇਂਡੇ 951

1.8 ਅਪੀਲਕਰਤਾ 11 ਅਗਸਤ 2011 ਨੂੰ ਜੇ.ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਵਜੋਂ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਹੇਠਲਾ ਪੱਧਰ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ, ਅੰਤਮ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦਲੀਲ ਦਾ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜੇ.ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸਨੇ 20

ਮਾਰਚ 2003 ਦੇ ਜੀ.ਆਰ. ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ 2016 ਨੂੰ ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਅਸਾਮੀ ਖਾਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਿਸੇ ਦਖਲ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। (ਪਾਰਸ 83, 85 ਅਤੇ 86) [992-F-G; 993-D-E]

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2471-2473 2019 @ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 14041-14043 2018:

1.9 ਸਿਵਲ ਅਪੀਲਾਂ @ 2018 ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 8769-8771 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਵੀ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। [993-G]

2017 ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 33086-33088 ਵਿੱਚ 2019 ਦਾ ਐਮ.ਏ ਨੰਬਰ 2983-2985

1.10 2018 ਦੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲਾਂ @ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 8769-8771 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਐਮ.ਏਜ਼ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਮੁੱਖ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [994-B]

ਸੁਸੀਲ ਫਾਈਨਾਂਸ ਐਂਡ ਲੀਜ਼ਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਐਮ. ਲਤਾ (2004) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 675; ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਮਾਲਵੀਆ ਬਨਾਮ ਵਧੀਕ ਭਲਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (2008) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ.

108; ਵਿਨੋਦ ਕਪੂਰ ਬਨਾਮ ਗੋਆ ਰਾਜ (2012) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 378: [2012] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1089; ਸੰਧਿਆ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (2014) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 701; ਬੁਸਾ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਐਂਡ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (2016) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 696: [2016] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 266 - ਵਿਲੱਖਣ।

ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (1992) 3 ਬੇਨਤੀ ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 217: [1992] 2 Suppl. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 454 – ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਚੈਂਬਰ ਆਫ ਹਾਊਸਿੰਗ ਇੰਡਸਟਰੀ ਬਨਾਮ ਗ੍ਰੇਟਰ ਮੁੰਬਈ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦਾ ਫੈਸਲਾ 16 ਅਗਸਤ 2016 ਨੂੰ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ 024660 ਅਤੇ 2016 ਦੇ 024661 ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਆਰ. ਪ੍ਰਭਾ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (1988) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 233: [1988] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 147 - ਭਰੋਸੇਯੋਗ।

ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (2006) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 212; ਮਗਸ ਵਰਗਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਹਾਸੰਘ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ 2011 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 3077 ਵਿੱਚ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ; ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਵੀਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ (1995) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 684: [1995] 4 ਬੇਨਤੀ ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 158; ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜਨੂੰਜਾ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1996) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 715 : [1996] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 125; ਜਗਦੀਸ਼ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (1997) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 538; ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ (II) ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1999) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 209 : [1999] 2 Suppl ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 521; ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਲਛਮੀ ਨਰਾਇਣ ਗੁਪਤਾ (2018) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 396; ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ (2011) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 467: [2010] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 532; ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪਾਵਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਰਾਜੇਸ਼

ਕੁਮਾਰ (2012) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1: [2012] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 118; ਐਸ. ਪਨੀਰ ਸੇਲਵਮ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ (2015) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 292; ਬੀ. ਕੇ. ਪਵਿੱਤਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (2017) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 620: [2017] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 631; ਗੌਰਵ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ (2018) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 352: [2017] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 951; ਰੋਸ਼ਨ ਲਾਲ ਬਨਾਮ। ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਏਅਰਪੋਰਟ ਅਥਾਰਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (1980) ਬੇਨਤੀ ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 449; ਪੀ ਚਿਤਰੰਜਨ ਮੈਨਨ ਬਨਾਮ ਏ ਬਾਲਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ (1977) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 255: [1977] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 687; ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਦੇਵੀ ਰਤਨ (2010) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 417: [2009] 15 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1010; ਪਾਲੂਰ ਭਾਸਕਰ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਪੀ ਰਾਮਾਸ਼ਈਆ (2017) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 783: [2017] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 226; ਸੰਜੇ ਕੇ ਸਿਨਹਾ-II ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (2004) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 734: [2004] 2 Suppl ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 834; ਭੂਪੇਂਦਰ ਨਾਥ ਹਜ਼ਾਰਿਕਾ ਬਨਾਮ ਅਸਾਮ ਰਾਜ (2013) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 516: [2012] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 587; ਪੀ.ਵੀ. ਜਾਰਜ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ (2007) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 557: [2007] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1198; ਬੀ.ਏ. ਲਿੰਗਾ ਰੈਡੀ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਅਥਾਰਟੀ (2015) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 515 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

XXXXXX

ਸੁਧਾਕਰ ਬਾਬੂਰਾਓ ਨੰਗਨੂਰ ਬਨਾਮ ਨੇਰੇਸ਼ਵਰ ਰਘੂਨਾਥਰਾਓ ਸ਼ੇਂਡੇ 953

ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੇਸ ਹਵਾਲਾ		
[2006] 8 SCC 212	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 9
[2004] 13 SCC 675	ਵੱਖਰਾ	ਪੈਰਾ 23

[2008] 3 SCC 108	ਵੱਖਰਾ	ਪੈਰਾ 25
[2012] 8 SCR 1089	ਵੱਖਰਾ	ਪੈਰਾ 26
[2014] 7 SCC 701	ਵੱਖਰਾ	ਪੈਰਾ 26
[2016] 1 SCR 266	ਵੱਖਰਾ	ਪੈਰਾ 26
[1992] 2 Suppl. SCR 454	ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 31
[1995] 4 Suppl. SCR 158	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 36
[1996] 3 SCR 125	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 38
[1997] 6 SCC 538	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 39
[1999] 2 Suppl. SCR 521	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 39
[2018] 10 SCC 396	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 42
[2010] 14 SCR 532	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 43
[2012] 4 SCR 118	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 43
[2015] 10 SCC 292	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 43
[2017] 1 SCR 631	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 43
[2017] 8 SCR 951	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 52
[1980] Suppl. SCC 449	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 78
[1977] 3 SCR 687	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 78
[2009] 15 SCR 1010	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 78
[1988] 3 SCR 147	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 82
[2017] 3 SCR 226	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 82
[2004] 2 Suppl. SCR 834	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 84
[2012] 12 SCR 587	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 84
[2007] 1 SCR 1198	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 84
[2015] 4 SCC 515	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 84

XXXXXX

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2019 ਦਾ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2468-2470

2016 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 9291 ਵਿੱਚ 2018 ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 17 ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 21.03.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ, 2016 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 8859 ਵਿੱਚ 2018 ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 18 ਅਤੇ 2016 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 8860 ਵਿੱਚ 2018 ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 19 ਤੋਂ।

ਨਾਲ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2019 ਦਾ 2471-2473 ਅਤੇ ਐਮ.ਏ. ਨੰਬਰ 2018 ਦਾ 2983-2985, ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 2017 ਦਾ 33086-33088

ਚੰਦਰ ਉਦੈ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਟਵਾਲੀਆ, ਵੀ.ਗਿਰੀ, ਆਰ.ਪੀ.ਭੱਟ, ਸੰਜੇ ਆਰ ਹੇਗੜੇ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸਾਗਰ ਐਨ. ਪਾਹੁਨੇ ਪਾਟਿਲ, ਗੋਪਾਲ ਬਲਵੰਤ ਸਾਠੇ, ਰਵਿੰਦਰ ਕੇਸ਼ਵਰਾਓ ਅਡਸੁਰੇ, ਸਿੱਧੇਸ਼ਵਰ ਐਨ. ਬਿਰਾਦਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਤਾਸ਼ਾ ਡਾਲਮੀਆ, ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਰਾਮਕਾਂਤਰਾਓ ਕਟਨੇਸ਼ਵਰਕਰ, ਮਕਰੰਦ ਡੀ ਅਡਕਰ, ਬ੍ਰਜ ਕੇ. ਮਿਸ਼ਰਾ, ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ, ਮੁਸਤਫਾ ਏ ਖਾਨ, ਸਾਗਰ ਮਾਨੇ, ਅਮਿਤ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੇਵ ਜੇ. ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਪਰਨਾ ਝਾਅ, ਸੁਧਾਂਸ਼ੂ ਐਸ.ਚੌਧਰੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਰਭੀ ਗੁਲੇਰੀਆ, ਸੱਤਿਆਜੀਤ ਏ. ਦੇਸਾਈ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨਾਗਾ ਏ. ਦੇਸਾਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਠ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਡਾ. ਧਨੰਜਯਾ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.

2019 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2468-2470:

2018 ਦਾ @ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 8769-8771

1. ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ [Leave granted]

XXXXXX

ਸੁਧਾਕਰ ਬਾਬੂਰਾਓ ਨੰਗਨੂਰੇ ਬਨਾਮ ਨੇਰੇਸ਼ਵਰ
ਰਘੂਨਾਥਰਾਓ ਸ਼ੇਂਡੇ [ਡਾ. ਧਨੰਜੇ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.] 955

2. ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਰਾਹੀਂ ਬੋਲਦਿਆਂ 16 ਨਵੰਬਰ 2017 ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ 12 ਦਸੰਬਰ 2017 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 21 ਮਾਰਚ 2018 ਨੂੰ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

3. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਸਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹੈ।

4. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਓਪਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀਆਂ ਬਾਰੇ ਢੁਕਵੇਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਾਲਾ ਚਾਰਟ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

ਪੋਸਟ ਕਰਨਾ	**ਸੁਧਾਕਰ ਨੰਗਨੂਰ (ਓਪਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ)**	**ਨੇਰੇਸ਼ਵਰ ਸ਼ੇਂਡੇ (ਐਸ.ਸੀ.)**
ਪਲਾਨਿੰਗ ਸਹਾਇਕ	6.5.1983	--
ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਰ	6.5.1988	--
ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਰ	1.7.1992	1.7.1992
ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਿੰਗ ਡੀ.ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ	1.11.2003	3.8.2006
ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਿੰਗ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਆਈ.ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ.)	2.7.2013	11.8.2011
ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਿੰਗ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਐਮ.ਐਸ.)	3.7.2016 ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ	ਓ.ਏ. ਨੰਬਰ 269/2016 ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਅਧੀਨ 30.4 2016 ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

5. ਅਪੀਲਕਰਤਾ 6 ਮਈ 1983 ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਯੋਜਨਾ ਸਹਾਇਕ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਦੌਰਾਨ 1 ਜੁਲਾਈ 1992 ਨੂੰ ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 1 ਨਵੰਬਰ 2003 ਨੂੰ ਐਮ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਰਾਹੀਂ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਦੁਆਰਾ ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਿੰਗ 2 ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ 3 ਅਗਸਤ 2006 ਨੂੰ ਡੀ.ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

---

[1]MPSC

[2]DDTP

XXXXXX

6. ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਿੰਗ 3 ਦੇ ਜੁਆਇੰਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਤਰੱਕੀ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਦੋ ਅਸਾਮੀਆਂ ਸਨ, ਇੱਕ ਓਪਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਰੋਸਟਰ ਪੁਆਇੰਟਾਂ 'ਤੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਲਈ। 7 ਜਨਵਰੀ 2011 ਨੂੰ, ਰੋਸਟਰ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਲਈ ਜੇ.ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਖਾਲੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਭਾਗ 4 ਦੇ 27 ਅਕਤੂਬਰ 2008 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 7 ਜਨਵਰੀ 2011 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਹਿਲਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ 11 ਅਗਸਤ 2011 ਨੂੰ JDTPs. ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਐਡਹਾਕ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। 2 ਜੁਲਾਈ 2013 ਨੂੰ, 29 ਦਸੰਬਰ 2012 ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 5 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਜੇ.ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਦੀ ਕਾਡਰ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਅੱਠ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ

ਅਸਾਮੀਆਂ ਓਪਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਸਨ ਜਦਕਿ ਤਿੰਨ ਅਸਾਮੀਆਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਸਨ। 2 ਜੁਲਾਈ 2013 ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ JDTPs. ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

7. ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਡੀ.ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਦੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਤੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ 11 ਅਗਸਤ 2011 ਨੂੰ JDTPs. ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 2 ਜੁਲਾਈ 2013 ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇ.ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ 'ਕੈਚ-ਅੱਪ' ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਸ਼ਾਸਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ 'ਤੇ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਸੂਚੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਮੱਗਰੀ ਤੱਥ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ:

ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਸੂਚੀ

(i) 14 ਫਰਵਰੀ 2011

1 ਜਨਵਰੀ 2009 ਨੂੰ ਡੀ.ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਦੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਸੂਚੀ ਲਈ ਇੱਕ ਸਰਕੂਲਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ 3 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ 9 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ;

(ii) 1 ਜੂਨ 2014

1 ਜਨਵਰੀ 2014 ਨੂੰ ਜੇ.ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਦੀ ਆਰਜ਼ੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਸੂਚੀ ਲਈ "ਮੌਜੂਦਾ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ" ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(iii) 28 ਅਗਸਤ 2014

1 ਜਨਵਰੀ 2014 ਨੂੰ JDTPs. ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਸੂਚੀ ਲਈ "ਮੌਜੂਦਾ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ" ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਰਕੂਲਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

---

[3]JDTP

[4]GAD

[5]GR

(iv) 15 ਜਨਵਰੀ 2016

1 ਜਨਵਰੀ 2015 ਨੂੰ JDTPs ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਸੂਚੀ ਲਈ ਇੱਕ ਸਰਕੂਲਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ "ਨਿਯਮਤ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ/ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਮਿਤੀ" ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ;

(v) 8 ਮਾਰਚ 2016

ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ 2005 ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਜੀ.ਏ.ਡੀ. ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਐਮ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਨਿਯਮਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ; ਅਤੇ

(vi) 30 ਅਪ੍ਰੈਲ 2016

ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਿੰਗ 6 ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਖਾਲੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

8. 15 ਜਨਵਰੀ 2016 ਦੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਸੂਚੀ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ 8 ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਅਸਲ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਧੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਵੀ ਕਿ 11 ਅਗਸਤ 2011 ਨੂੰ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ) ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ JDTP ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਨਿਯਮਤ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ) ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ JDTP ਦੇ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ

ਆਪਣੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ DDTP ਦੇ ਫੀਡਰ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ।

9. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ, ਫੀਡਰ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸੀਨੀਅਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਰੱਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਾਖਵੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਨੇ ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਿੰਗ ਐਂਡ ਵੈਲਿਊਏਸ਼ਨ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ (ਭਰਤੀ) ਨਿਯਮ, 1984 ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ **ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ** ਬਨਾਮ **ਭਾਰਤ ਸੰਘ 9** ("ਨਾਗਰਾਜ") ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ:

---

[6] DTP

2016 ਦਾ [7]O.A. 269

[8] ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ

XXXXXX

(i) ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ 11 ਅਗਸਤ 2011 ਨੂੰ DDTP ਦੇ ਕਾਡਰ ਤੋਂ JDTP ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਪਹਿਲਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਉਸ ਖਾਲੀ

ਅਸਾਮੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 27 ਅਕਤੂਬਰ 2008 ਦੇ ਜੀ.ਏ.ਡੀ. ਸਰਕੂਲਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ JDTP ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਸਰਕੂਲਰ ਨੂੰ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ 9 ਮਈ 2013 ਨੂੰ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਬੈਂਚ 10 ਵਿੱਚ **ਮਗਸ ਵਰਗਾ ਕਰਮਚਾਰੀ-ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਹਾਸੰਘ** ਬਨਾਮ **ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ** ("ਮਹਾਸੰਘ") ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸਰਕੂਲਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ, ਅਨੇਟੀਫਾਈਡ ਕਬੀਲਿਆਂ (ਵਿਮੁਕਤ ਜਾਤੀਆਂ), ਖਾਨਾਬਦੀ ਕਬੀਲਿਆਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਐਕਟ 2001[11] ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।

(ii) 11 ਅਗਸਤ 2011 ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ JDTP ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਸੁਭਾਗੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਯਮਤ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ JDTP ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਡਰ ਦੀ ਅੰਤਮ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਵਜੋਂ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਅਤੇ

(iii) ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ 15 ਜਨਵਰੀ, 2016 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅੰਤਿਮ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਸੂਚੀ ਨਾਗਰਾਜ (supra) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਾਖਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀਆਂ ਤਰੱਕੀਆਂ ਲਈ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਾਪਤ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ।

10. ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਪਰੋਕਤ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਰਾਹਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ:

(i) JDTP ਦੇ ਕਾਡਰ ਲਈ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ 15 ਜਨਵਰੀ 2016 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ 1 ਜਨਵਰੀ 2015 ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ;

---

[9] (2006) 8 ਐਸਸੀਸੀ 212

2011 ਦੀ [10] ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 3077

2004 ਦਾ [11]ਐਕਟ VIII "ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਐਕਟ 2004"

XXXXXX

(ii) DDTP ਦੇ ਫੀਡਰ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਕੇ 1 ਜਨਵਰੀ, 2015 ਨੂੰ JDTP ਦੇ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਸੂਚੀ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਅਤੇ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼; ਅਤੇ

(iii) ਰਾਜ ਨੂੰ 15 ਜਨਵਰੀ, 2016 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਅੰਤਿਮ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਸੂਚੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ DDTP ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਚੋਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਅਤੇ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ।

11. 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2016 ਦੇ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਓ.ਏ. ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ, 2 ਅਪ੍ਰੈਲ 2016 ਨੂੰ, ਜੀ.ਏ.ਡੀ. ਸਥਾਪਨਾ ਬੋਰਡ - ਮੈਂ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ

ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ 2016 ਤੱਕ ਬਕਾਇਆ ਓਏ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ (ਡੀ.ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਦਾ ਅਹੁਦਾ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ 2016 ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ 'ਤੇ ਖਾਲੀ ਹੋਣਾ ਸੀ)। 18 ਅਪ੍ਰੈਲ 2016 ਨੂੰ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਸੁਣਵਾਈ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਕੇਸ ਨੂੰ 2 ਮਈ 2016 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਪੋਸਟ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ 2016 ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ 2 ਮਈ 2016 ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਓ.ਏ. ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਨੇ JDTPs ਦੀ 15 ਜਨਵਰੀ 2016 ਦੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਤਰੀਕ ਤੈਅ ਕਰਕੇ ਨਵੀਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਵਾਂ ਤਰੱਕੀ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

12. ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ 13 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। 16 ਨਵੰਬਰ 2017 ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ।

2016 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 8859 ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; 2016 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 201 ਦੇ 8860 ਓ.ਏ. ਨੰਬਰ 269 ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

[13] ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 2016 ਦਾ 9291

XXXXXX

13. 12 ਦਸੰਬਰ 2017 ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੇ:

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ "ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਰਣਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਪਲਬਧ ਆਪਣੇ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰੇ।

ਅਜਿਹੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਰੀਆਂ ਉਪਲਬਧ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦੇ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸਮੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ। ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, 21 ਮਾਰਚ 2018 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸਮੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮੂਲ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ 14 ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।

14. ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰਤਾਕਾਰੀ ਅਰਜ਼ੀ 16 ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਭਿੰਨ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 15 ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਰਾਹੀਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 12 ਦਸੰਬਰ 2017 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਜੇ ਸਮੀਖਿਆ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ ਜਾ ਸਕੇ। 28 ਨਵੰਬਰ 2018 ਨੂੰ, ਵਿਭਿੰਨ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

15. ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ. ਪੀ. ਭੱਟ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਚਾਰਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਮੁੱਢਲਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਭੱਟ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 12 ਦਸੰਬਰ 2017 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਕੈਚ-ਅੱਪ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਮੀਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਮੀਖਿਆ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਤੀਜੇ ਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ:

2018 ਦੇ [14]SLP (C)ਨੰਬਰ 8769-71 ਨੂੰ ਸਮੀਖਿਆ ਅਧੀਨ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ 2018 ਦੀ SLP (C) ਨੰਬਰ 14041-43 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

2018 ਦਾ [15]MA Nos 2983-85
2018 ਦਾ [16]IA ਨੰਬਰ 167323

XXXXXX

ਸੁਧਾਕਰ ਬਾਬੂਰਾਓ ਨੰਗਨੂਰੇ ਬਨਾਮ ਨੋਰੇਸ਼ਵਰ
ਰਘੂਨਾਥਰਾਓ ਸ਼ੇਂਡੇ [ਡਾ. ਧਨੰਜੇ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.] 961

(i) ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮੂਲ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੂਲ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਮੀਖਿਆ ਰੱਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ;

(ii) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਅਧੀਨ ਸਿਰਫ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚੁਣੌਤੀ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

16. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕੰਮ 12 ਦਸੰਬਰ 2017 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਰਥ ਕੱਢਣਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੈਚ-ਅਪ ਨਿਯਮ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਕੁਰੀਅਨ ਜੋਸਫ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਅਮਿਤਾਵ ਰਾਏ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੈ,

ਤਾਂ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਪਲਬਧ ਆਪਣੇ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਕਰੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ "ਅਜਿਹੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ" ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਪਲਬਧ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ:

ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

17. 12 ਦਸੰਬਰ 2017 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਜੋ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ:

(i) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕੈਚ-ਅੱਪ ਦਾ ਮੁੱਦਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ

(ii) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵਾਂ ਉਪਾਅ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ, ਇਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਉਪਾਅ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ।

XXXXXX

18. ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਦਲੀਲ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 12 ਦਸੰਬਰ 2017 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਮੁੱਦੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਨ (ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੈਚ-ਅੱਪ ਨਿਯਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ) ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਖੀ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ ਕੈਚ-ਅੱਪ ਨਿਯਮ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰੱਖਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ 12 ਦਸੰਬਰ 2017 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਖਰੀ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ"।

19. ਇਸ ਸਪਸ਼ਟ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਮੁੱਢਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਹੈ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਪਣਾਉਣਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਨਕਾਰ ਕਰੇਗਾ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 12 ਦਸੰਬਰ 2017 ਨੂੰ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅਜਿਹੀ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ ਜੋ

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਮੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੇ ਉਪਾਅ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ, ਨਿਆਂ ਦੀ ਘੋਰ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਉਸਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

20. ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 22 ਨਵੰਬਰ 2018 ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ 12 ਦਸੰਬਰ 2017 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਭਿੰਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੂਲ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ।

21. ਪਿਛਲੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਕੁਰੀਅਨ ਜੋਸਫ 29 ਨਵੰਬਰ, 2018 ਨੂੰ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਵਿਭਿੰਨ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ 22 ਨਵੰਬਰ 2018 ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 28 ਨਵੰਬਰ 2018 ਨੂੰ, ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਕੁਰੀਅਨ ਜੋਸਫ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ (ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ) ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਵਿਭਿੰਨ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ।

XXXXXX

ਸੁਧਾਕਰ ਬਾਬੂਰਾਓ ਨੰਗਨੂਰੇ ਬਨਾਮ ਨੋਰੇਸ਼ਵਰ
ਰਘੂਨਾਥਰਾਓ ਸ਼ੇਂਡੇ [ਡਾ. ਧਨੰਜੇ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.] 963

22. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ 12 ਦਸੰਬਰ 2017 ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਮੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮੀਖਿਆ ਅਤੇ

ਮੂਲ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਕੈਚ-ਅੱਪ ਨਿਯਮ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ. ਇਹ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ, ਸਾਨੂੰ **ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਚੈਂਬਰ ਆਫ ਹਾਊਸਿੰਗ ਇੰਡਸਟਰੀ** ਬਨਾਮ **ਗ੍ਰੇਟਰ ਮੁੰਬਈ ਨਗਰ ਨਿਗਮ 17** ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਮਿਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਸੇਧ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਐਸ.ਏ. ਬੋਬੜੇ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਅਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ 16 ਅਗਸਤ 2016[18] ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ:

ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਚ ਅਸੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਲਈ ਉਚਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਲੈ ਕੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗੀ।

ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

23. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 5 ਦਸੰਬਰ 2017 ਨੂੰ, ਪਿਛਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੋਧ/ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਐਸ.ਏ. ਬੋਬੜੇ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਐਲ. ਨਾਗੇਸ਼ਵਰ ਰਾਓ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਮੁੰਬਈ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਨਿਰਮਾਣ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ 2016 ਦੇ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ 24660-24661 ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ 16.08.2016 ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ।

ਅਸੀਂ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਰਡਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਇਸ ਲਈ, ਸੋਧ/ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

---

[17]SLP (C)... 2016 ਦਾ 2016.CC ਨੰਬਰ 14855, ਮਿਤੀ 16 ਅਗਸਤ 2016. 2016 ਦਾ [18]SLP (CC) ਨੰਬਰ 14855

ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸੁਸੀਲ ਫਾਈਨਾਂਸ ਐਂਡ ਲੀਜ਼ਿੰਗ ਕੰਪਨੀ **ਬਨਾਮ** ਐਮ. ਲਤਾ[19] **ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ** ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

1. ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ 12-12-2003 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 1-9-2003 ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀਆਂ, ਤਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ:

ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ। ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਬਹਿਸ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਆਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

2. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਮੀਖਿਆ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

3. ਸ਼ੰਕਰ ਮੋਤੀਰਾਮ ਨਾਲੇ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਓਲਾਲਸਿੰਗ ਗੰਨੁਸਿੰਗ ਰਾਜਪੂਤ [(1994) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 753] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਅਥਾਰਟੀ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਹੈ।

24. ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੂਲ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

---

[19] (2004) 13 ਐਸਸੀਸੀ 675

XXXXXX

25. **ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਮਾਲਵੀਆ** ਬਨਾਮ **ਵਧੀਕ ਭਲਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ** [20] ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਭੋਪਾਲ ਗੈਸ ਲੀਕ ਆਫ਼ਤ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਧੀਕ ਭਲਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਆਧਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਵਧੀਕ ਭਲਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲੈਂਦਿਆਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਵਧੀਕ ਭਲਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਧੀਕ ਭਲਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਨਵਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਟਾਈਪੋਗ੍ਰਾਫਿਕ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਵਧੀਕ ਭਲਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਜਾਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਿਰਫ ਰਾਖਵੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੇ ਟਾਈਪੋਗ੍ਰਾਫਿਕ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਵਧੀਕ ਭਲਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਜਾਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖੀ ਸੀ।

26. **ਵਿਨੋਦ ਕਪੂਰ** ਬਨਾਮ **ਗੋਆ ਰਾਜ** [21] **ਕੇਸ** ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮੂਲ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਨਵੀਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

"ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 29-1-2000 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ (ਵਿਨੇਦ ਕਪੂਰ ਬਨਾਮ ਗੋਆ ਰਾਜ, 1999 ਦੇ ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ 253, 29-1-2000 (Bom) ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਸਮੀਖਿਆ ਅਰਜ਼ੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਰਾਹੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 29-1-2000 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੰਧਿਆ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਸੋਸਾਇਟੀ **ਬਨਾਮ** ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ 22 **("ਸੰਧਿਆ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੋਸਾਇਟੀ") ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬੈਂਚ ਨੇ ਵੀ ਇਸੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ** , ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਵੀਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਵੀਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

---

[20] (2008) 3 SCC 108

[21] (2012) 12 SCC 378

[22] (2014) 7 SCC 701

XXXXXX

"16. ਵਿਨੋਦ ਕਪੂਰ ਬਨਾਮ ਗੋਆ ਰਾਜ [(2012) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 378: ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 2012 ਐਸ.ਸੀ. 3722] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

17. ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਮੁੱਦਾ ਵਿਨੋਦ ਕਪੂਰ ਬਨਾਮ ਗੋਆ ਰਾਜ [(2012) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 378: ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 2012 ਐਸ.ਸੀ. 3722] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੰਧਿਆ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਸੋਸਾਇਟੀ **(supra)** ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ **ਬੁਸਾ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਐਂਡ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ** ਬਨਾਮ **ਭਾਰਤ ਸੰਘ** [23] **ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ**, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

"30. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਾਂ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਅਪੀਲ ਦੀ ਵਿਚਾਰਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸ਼ੰਕਰ ਮੋਤੀਰਾਮ ਨਾਲੇ (ਸ਼ੰਕਰ ਮੋਤੀਰਾਮ ਨਲੇ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਓਲਸਿੰਘ ਗਨੂਸਿੰਗ ਰਾਜਪੂਤ, (1994) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 753] ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 47 ਨਿਯਮ 7 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਸਮੀਖਿਆ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ। ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਇੱਕ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫੈਸਲਾ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਸਿਰਫ ਸਮੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਉਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਮਿਸਾਲ ਦੁਆਰਾ ਸੇਧ ਨਾ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਹੈ।

---

[23] (2016) 4 SCC 696

XXXXXX

ਸੁਧਾਕਰ ਬਾਬੂਰਾਓ ਨੰਗਨੂਰੇ ਬਨਾਮ ਨੇਰੇਸ਼ਵਰ
ਰਘੂਨਾਥਰਾਓ ਸ਼ੇਂਡੇ [ਡਾ. ਧਨੰਜੇ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.] 967

27. ਵਰਤਮਾਨ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਉੱਪਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਅੰਤਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਦਲੀਲ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕੈਚ-ਅਪ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਨਾਲ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਨਿਕਲਦਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਜਾਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਰਾਦਾ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੈਚ-ਅੱਪ

ਨਿਯਮ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਉਪਾਅ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣ।

28. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਜੋ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਸਾਨੂੰ ਮੁੱਢਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ।

29. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਪੀ. ਐਸ. ਪਟਵਾਲੀਆ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ:

(i) ਅਪੀਲਕਰਤਾ DDTP ਦੇ ਫੀਡਰ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਤੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਸੀ;

(ii) ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਵੀ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ DDTP ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਨਿਯਮਤ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੀ ਤਰੱਕੀ 'ਤੇ "ਕੈਚ" ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ;

(iii) ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਨੂੰ ਨਾਗਰਾਜ (supra) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਪਣਯੋਗ ਤਾਰੀਖ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ 'ਤੇ ਰਾਖਵੇਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ;

(iii) ਜਦੋਂ 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦਾ ਸਰਕੂਲਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਸਿਰਫ ਕਲਾਸ-1 ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਐਂਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਸੀ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ DDTP;

(iv) ਕਲਾਸ-1 ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਐਕਟ 2004 ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ;

XXXXXX

(v) ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਐਕਟ 2004 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 5 ਅਤੇ 6 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕੂਲਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਬਾਰੇ ਸਰਕੂਲਰ ਸਮੇਤ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਰਕੂਲਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਐਕਟ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ;

(vi) 27 ਅਕਤੂਬਰ 2008 ਦਾ ਸਰਕੂਲਰ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 2 ਅਗਸਤ 2011 ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਅਸਾਮੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਐਕਟ 2004 ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਸਰਕੂਲਰ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਉਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਵੇਗੀ; ਅਤੇ

(vii) 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਰਾਖਵੇਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਐਡਹਾਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉਸਨੂੰ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਵੇਗੀ।

30. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਵੀ. ਗਿਰੀ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ:

(i) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਸਿਰਫ ਕੈਚ-ਅਪ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ;

(ii) ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ 11 ਅਗਸਤ 2011 ਨੂੰ JDTP ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਓਏ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ;

(iii) ਕੈਚ-ਅੱਪ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਹਿਮਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 11 ਅਗਸਤ 2011 ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਨਿਯਮਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ

(iv) ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ JDTP ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਐਡਹਾਕ, ਸੁਭਾਗੀ ਜਾਂ ਅਨਿਯਮਿਤ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਭੜਕ ਸਕਦੀ।

31. ਕੈਚ-ਅੱਪ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਵੀ. ਗਿਰੀ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ:

---

[24]2013 (5) ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਲਾਅ ਜਰਨਲ 640

XXXXXX

(i) ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦਾ ਨਿਯਮ) ਨਿਯਮ 1982[25] ਦੇ ਨਿਯਮ 4 ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਸੇਵਾ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ;

(ii) ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਐਕਟ 2004 ਦੀ ਧਾਰਾ 5 (1) ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੜਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 16 (4A) ਅਧੀਨ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਵੇਗਾ;

(iii) ਧਾਰਾ 5 (2) ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਤਰੱਕੀ ਦੁਆਰਾ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੇ ਹਨ;

(iv) ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ **ਬਨਾਮ** ਭਾਰਤ ਸੰਘ 26 **("ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ") ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ** , ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦੇ ਆਪਣੇ ਜੀ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ;

(v) 20 ਅਕਤੂਬਰ 1997 ਦੇ ਜੀ.ਆਰ. ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਪਿਛੜਾ ਵਰਗ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਯਮਤ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਤਰੱਕੀ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੇਗਾ; ਅਤੇ

(vi) 85ਵੀਂ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 16 (4A) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦਾ ਜੀ.ਆਰ. ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਤਰੱਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ/ਗੈਰ-ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਨਿਯਮਤ ਤਰੀਕਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

32. ਉਪਰੋਕਤ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ, ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕੈਚ-ਅੱਪ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ JDTP ਦੇ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ, ਉਸ ਕੋਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ:

(i) ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਆਫ ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਿੰਗ ਐਂਡ ਵੈਲਿਊਏਸ਼ਨ (ਭਰਤੀ) ਰੂਲਜ਼ 2011 ਦੇ ਨਿਯਮ 3 ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ JDTP ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਯੋਗ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਲਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ;

---

[25]Seniority Rules 1982

[26] 1992 Supp. (3) SCC 217

XXXXXX

(ii) ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ 'ਤੇ, 30 ਅਪ੍ਰੈਲ 2016 ਨੂੰ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਸਾਮੀ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਈ;

(iii) ਜਿਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਾਮੀ ਖਾਲੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ JDTP ਵਜੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਯੋਗਤਾ ਮਾਪਦੰਡ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਅਤੇ ਯੋਗ ਸੀ; ਅਤੇ

(iv) ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਸੀਨੀਅਰ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਯੋਗ ਜੂਨੀਅਰ ਨੂੰ ਰਸਤਾ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੈਚ-ਅੱਪ ਨਿਯਮ, ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਸਲ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। 30 ਅਪ੍ਰੈਲ 2016 ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਣ ਲਈ JDTP ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਅਸਲ ਸੇਵਾ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

33. ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ ਹੁਣ ਵਿਚਾਰਨ ਯੋਗ ਹਨ।

34. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਜਾਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਮੌਕੇ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਹੋਵੇਗੀ । ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ (supra) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨੌਂ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਤਰੱਕੀ ਅਹੁਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਲਈ 'ਨਿਯੁਕਤੀ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ। 'ਨਿਯੁਕਤੀ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਸਤਿਆਂ ਨੂੰ। ਇਸ

ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੰਸਦ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ (77ਵੀਂ) ਸੋਧ ਐਕਟ 1995 ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 16 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜੋ 17 ਜੂਨ 1995 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਈ। ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (4A) ਜਿਵੇਂ ਕਿ 77ਵੀਂ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੋ:

"16. (4A) ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਗ ਜਾਂ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਦੀ, ਜੋ ਰਾਜ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

XXXXXX

ਧਾਰਾ (4A) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਵਿਵਸਥਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਲਈ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

35. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਨੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਕਬੀਲੇ ਦਾ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਜੋ ਫੀਡਰ

ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਜਨਰਲ ਜਾਂ ਓਪਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀਨੀਅਰ ਨਾਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਰੱਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਉਸ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੇਗਾ।

36. **ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਵੀਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ** [27] ("ਵੀਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ") ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਰੋਸਟਰ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਫੀਡਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀਨੀਅਰ ਨਾਲੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਸੀਨੀਅਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਰਾਖਵੇਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਾਲੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ।

37. **ਵੀਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ** (supra) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸੰਵਿਧਾਨ (85ਵੀਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ 2001 17 ਜੂਨ 1995 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ। ਧਾਰਾ (4A), ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾ ਕੇ ਪੁਰਾਣੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕੀਤਾ। ਆਰਟੀਕਲ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (4A) ਆਪਣੇ ਮੌਜੂਦਾ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

"(4A) ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਗ ਜਾਂ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਦੀ, ਜੋ ਰਾਜ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨਹੀਂ ਹਨ।

38. ਵੀਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ (supra) **ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਿਧਾਂਤ ਦਰਸਾਇਆ** ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ 'ਕੈਚ-ਅੱਪ' ਨਿਯਮ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। **ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜਨੂੰਜਾ** ਬਨਾਮ **ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ** [28] ("ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ 1") ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ **ਵੀਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ** (supra) ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਕੈਚ-ਅੱਪ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਲਟ ਭੇਦਭਾਵ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਸਰਕੂਲਰ ਜੋ ਰੋਸਟਰ ਪੁਆਇੰਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਾਖਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 16 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੇਗਾ।

---

[27] (1995) 6 SCC 684

[28] (1996) 2 SCC 715

XXXXXX

39. ਜਗਦੀਸ਼ ਲਾਲ **ਬਨਾਮ** ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ [29] **("ਜਗਦੀਸ਼ ਲਾਲ") ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ** ਨਿਰੰਤਰ ਕਾਰਜਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਰਾਖਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਤਰੱਕੀ ਕਾਰਨ ਆਮ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਾਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉੱਚ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨਹੀਂ ਗੁਆਵੇਗਾ। ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਇਸ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ **ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ (II)** ਬਨਾਮ **ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ 30** ("ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੂਜਾ") ਵਿੱਚ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ **ਵੀਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ** (supra) ਅਤੇ **ਅਜੀਤ ਸਿੰਘੀ (supra) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ** ਜਗਦੀਸ਼ ਲਾਲ (ਸੁਪਰਾ) **ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ** । ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

"77. ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰੋਸਟਰ-ਪੁਆਇੰਟ ਤਰੱਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ (ਰਾਖਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ) ਤਰੱਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਰੱਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨਹੀਂ ਗਿਣ ਸਕਦੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਮ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜੋ ਹੇਠਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਜਨਰਲ ਉਮੀਦਵਾਰ, ਜੇ ਉਹ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਪਰ ਰਾਖਵੇਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਅਗਲੇਰੀ ਤਰੱਕੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ - ਉਸਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ, ਰਾਖਵੇਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਾਲੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਰਾਖਵੇਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ. ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਿੰਦੂ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅੱਗੇ ਸਮਝਾਵਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵੀਰਪਾਲ [(1995) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 684: 1996 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ ਐਂਡ ਐਸ) 1: (1995) 31 ਏ.ਟੀ.ਸੀ. 813] ਅਤੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ [(1996) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 715: 1996 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ ਐਂਡ ਐਸ) 540: (1996) 33 ਏ.ਟੀ.ਸੀ. 239] ਦਾ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਲਾਲ [1997) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 538: 1997 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ.ਐਂਡ.ਐਸ.) 1550 ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਆਇੰਟ 1 ਅਤੇ 2 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

40. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (4A) ਅਤੇ (4B) ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਨਾਗਰਾਜ (supra) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਸੀ । **ਨਾਗਰਾਜ** (supra) ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਚ-ਅੱਪ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਅਭਿਆਸ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਸਦ ਦੀ ਸੋਧ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹਨ: ਨਾ ਤਾਂ ਕੈਚ-ਅੱਪ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਧਾਰਾ 16 ਦੀਆਂ

ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਜਾਂ (4) ਦੇ ਤੱਤ ਹਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਹੱਦ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਕਸਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

---

[29] (1997) 6 SCC 538

[30] (1999) 7 SCC 209

XXXXXX

ਸੁਧਾਕਰ ਬਾਬੂਰਾਓ ਨੰਗਨੂਰੇ ਬਨਾਮ ਨੋਰੇਸ਼ਵਰ
ਰਘੂਨਾਥਰਾਓ ਸ਼ੇਂਡੇ [ਡਾ. ਧਨੰਜੇ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.] 973

41. ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (4A) ਅਤੇ (4B) ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਨਾਗਰਾਜ **ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ** ਇਸ ਤਰਕ 'ਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਉਹ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਾਰਕਾਂ ਜਾਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਾਰਨਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿਛੜੇਪਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜੋ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 335" [31] ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। **ਨਾਗਰਾਜ** (supra) ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ (i) ਪਿਛੜਾਪਣ; (ii) ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ; ਅਤੇ (iii) ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮੁੱਚੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ। ਧਾਰਾ 16 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (4A) ਅਤੇ (4B) ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ, ਨਾਗਰਾਜ (supra) ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਰਾਜ ਸਮਰੱਥ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 335 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਰਗ ਦੇ ਪਿਛੜੇਪਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਰਗ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਪਣਯੋਗ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

"123. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ "ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਹੱਦ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਿਛੜੇਪਣ, ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਵਰਗੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਿਵਾਦਿਤ ਵਿਵਸਥਾ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 335 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਰਗ ਦੇ ਪਿਛੜੇਪਣ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਰਗ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਪਣਯੋਗ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਕੋਲ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਾਰਨ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਾਧਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜੋ 50% ਦੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਤੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਜਾਂ ਕਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜਾਂ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੂੰ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

---

[31] ਨਾਗਰਾਜ ਅਤੇ ਪੰਨਾ 278

XXXXXX

42. ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ **ਬਨਾਮ** ਲਛਮੀ ਨਰਾਇਣ ਗੁਪਤਾ [32] **("ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ")** ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, **ਨਾਗਰਾਜ** (supra) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਥਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਲਈ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ

ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਵਜੋਂ ਪਿਛੜੇਪਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। **ਨਾਗਰਾਜ** (supra) ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ (supra) **ਮਾਮਲੇ 'ਚ 9 ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ** । **ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ** (supra) ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

".. ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਾਗਰਾਜ (supra) ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਪਿਛੜੇਪਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਪਣਯੋਗ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ (1) (supra) ਦੇ ਨੌਂ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਰੈੱਡੀ, ਜੇ. ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਲਈ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਪਿਛੜੇਪਣ ਦੀ ਪਰਖ ਜਾਂ ਲੋੜ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਜੋ ਨਿਰਸੰਦੇਹ "ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਪੱਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ" ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਜਸਟਿਸ ਆਰ.ਐਫ. ਨਰੀਮਨ ਨੇ ਕਿਹਾ:

".. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਨਾਗਰਾਜ (supra) ਨੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਿਛੜੇਪਣ ਬਾਰੇ ਮਾਪਣਯੋਗ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ (1) (supra) ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ।

43. **ਨਾਗਰਾਜ** (supra) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ: (i) **ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ** ਬਨਾਮ **ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ 33** ("ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ") ;(ii) **ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪਾਵਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ** ਬਨਾਮ **ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ 34** ("ਯੂਪੀ ਪਾਵਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ"); (iii) **ਐਸ. ਪਨੀਰ ਸੇਲਵਮ** ਬਨਾਮ

ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ 35 ("ਪਨੀਰ ਸੇਲਵਮ"); ਅਤੇ (iv) **ਬੀ. ਕੇ. ਪਵਿੱਤਰ** ਬਨਾਮ **ਭਾਰਤ ਸੰਘ 36** ("ਬੀ. ਕੇ. ਪਵਿੱਤਰ")।

---

[32] (2018) 10 SCC 396

[33] (2011) 1 SCC 467

[34] (2012) 7 SCC 1

[35] (2015) 10 SCC 292

[36] (2017) 4 SCC 620

XXXXXX

44. **ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ** (supra) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਜੋ ਸਵਾਲ ਉੱਠਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

"49. ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਜਿਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸਾਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 (4-A) ਦੀਆਂ ਸੋਧੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵੇਂ ਕੋਟੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਰੱਕੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ, ਜਾਂ ਕੀ "ਕੈਚ-ਅੱਪ" ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ:

“66. ਨਾਗਰਾਜ ਕੇਸ [(2006) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 212: (2007) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ ਐਂਡ ਐਸ) 1013) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਘਾਟ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਮਾਪਣਯੋਗ ਅੰਕੜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ।

45. **ਪਨੀਰ ਸੇਲਵਮ** (supra) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁੱਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ:

"1.1. (i) ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 (4-A) ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਰਾਜ/ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਕੀ ਫੀਡਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸੀਨੀਅਰ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਾਖਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ?"

ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਹਾਈਵੇਜ਼ ਐਂਡ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਸਰਵਿਸ ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 12 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ:

XXXXXX

"12. **ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ**। ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਨਿਯਮ (ਜਨਰਲ ਰੂਲ 22) ਸਹਾਇਕ ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਬਾਦਲੇ ਰਾਹੀਂ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਰਾਹੀਂ ਸਹਾਇਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਨਿਯਮ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਰਾਖਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਅਤੇ ਜੂਨੀਅਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਨੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਆਪਣੇ ਹਮਰੁਤਬਾ ਨਾਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਹਾਇਕ ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ।

46. ਜਸਟਿਸ ਆਰ ਭਾਨੂਮਤੀ ਨੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਯਮ 12 ਰਾਖਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ, ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਵਸਥਾ ਜਾਂ ਨੀਤੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ:

26. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 (4-A) ਤਹਿਤ ਅਸਲ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦਾ ਰਾਜ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਤੇਜ਼ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਨਿਯਮ 12 ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਰਾਖਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀਆਂ ਤਰੱਕੀਆਂ ਲਈ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਰੱਕੀਆਂ ਲਈ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਤਾਂ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ

ਰਾਜ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਰੱਕੀਆਂ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਵਸਥਾ ਹੋਵੇ। ਰਾਖਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਤਰੱਕੀਆਂ ਲਈ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਲਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜਾਂ ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 (4-A) ਨੂੰ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਖਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਮਰੁਤਬਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਤਰੱਕੀ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਬਲਕਿ ਸਿਰਫ ਤਰੱਕੀ ਕਾਡਰ ਵਿਚ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੈਚ-ਅਪ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਕੈਚ-ਅੱਪ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਰਹੇਗਾ:

36. ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, "ਕੈਚ-ਅੱਪ ਨਿਯਮ" ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਰੋਸਟਰ-ਪੁਆਇੰਟ ਰਾਖਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਤਰੱਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਪਣੀ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਰੱਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨਹੀਂ ਗਿਣ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਜਨਰਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਜਨਰਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਪਣੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਣਗੇ। ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਗਲਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 (4-A) ਰੋਸਟਰ-ਪੁਆਇੰਟ ਤਰੱਕੀਆਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਤਰੱਕੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

XXXXXX

ਸੁਧਾਕਰ ਬਾਬੂਰਾਓ ਨੰਗਨੂਰੇ ਬਨਾਮ ਨੋਰੇਸ਼ਵਰ
ਰਘੂਨਾਥਰਾਓ ਸ਼ੇਂਡੇ [ਡਾ. ਧਨੰਜੇ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.] 977

47. **ਪਨੀਰ ਸੇਲਵਮ (supra) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ** ਬੀ. ਕੇ. ਪਵਿੱਤਰ (supra) **ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ** ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ। ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਜਸਟਿਸ ਏ.ਕੇ. ਗੋਇਲ ਨੇ ਕਿਹਾ:

"29. ਐਸ. ਪਨੀਰ ਸੇਲਵਮ ਕੇਸ [ਐਸ. ਪਨੀਰ ਸੇਲਵਮ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ, (2015) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 292: (2016) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ ਐਂਡ ਐਸ) 76] ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 16 (4- ਏ) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ "ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ", "ਪਿਛੜੇਪਣ" ਅਤੇ "ਸਮੁੱਚੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ" ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਲਈ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਨੁਪਾਤੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਰੱਕੀਆਂ ਨੂੰ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਹੋਰ ਜੂਨੀਅਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੀਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਜ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰ ਲੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਸਮੇਤ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ ਕਿ ਸਮੁੱਚੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਲੀਲ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕਾਰਨ ਤਰੱਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੂਨੀਅਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਤਰੱਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲੇ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਸਥਿਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਰੋਸਟਰ

ਪੁਆਇੰਟ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਣਾ ਉਸਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਧਾਰਾ 16 (4-A) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਇਹ "ਕੈਚ-ਅੱਪ" ਨਿਯਮ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਬੰਧਤ ਨਿਗਮ ਨੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦਾ ਨਿਯਮ ਅਪਣਾਇਆ ਸੀ।

XXXXXX

48. ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ (ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦਾ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਨਿਯਮ 1982 ਦੇ ਨਿਯਮ 4 ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਯਮ 4 (1) ਦਾ ਮੂਲ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"4. **ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ:-**

(1) ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਹੁਦੇ, ਕਾਡਰ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਸੇਵਾ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ।

ਨਿਯਮ 4 (1) ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਰਵੀਜ਼ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਅਚਾਨਕ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੇਵਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, (ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ

ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ, ਸਬੰਧਤ ਭਰਤੀ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਭਰਤੀ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਯਮਤ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨਾ ਮੁਨਾਸਿਬ/ ਸੰਭਵ ਜਾਂ ਵਿਹਾਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ), ਸੇਵਾ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਭਰਤੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਜਾਂ ਕਾਡਰ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

49. 20 ਅਕਤੂਬਰ 1997 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਮਤਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੱਛੜੇ ਵਰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤਰੱਕੀ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੇਗਾ ਅਤੇ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੀ.ਆਰ. **ਵੀਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ** (supra) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 30 ਜਨਵਰੀ 1997 ਦੇ ਇੱਕ ਸਰਕੂਲਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ 19 ਅਪ੍ਰੈਲ 1997 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੀ.ਆਰ. ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ **ਜਗਦੀਸ਼ ਲਾਲ (supra) ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ** ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ:

ਜੇ ਕਿਸੇ ਪੱਛੜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ/ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਰੱਕੀ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, 30.1.1997 ਨੂੰ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

50. 20 ਮਾਰਚ, 2003 ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਜੀ.ਆਰ. ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਜੀ.ਆਰ. ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੀ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ (4A) ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਧਾਰਾ 16 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਰੱਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਾਡਰ

ਵਿੱਚ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ 21 ਜੂਨ 1982 ਅਤੇ 20 ਅਕਤੂਬਰ 1997 ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਤਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਜੀ.ਆਰ. ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤਰੱਕੀ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਮਿਤੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ:

XXXXXX

ਸੁਧਾਕਰ ਬਾਬੂਰਾਓ ਨੰਗਨੂਰੇ ਬਨਾਮ ਨੋਰੇਸ਼ਵਰ
ਰਘੂਨਾਥਰਾਓ ਸ਼ੇਂਡੇ [ਡਾ. ਧਨੰਜੇ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.] 979

3. ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਕਤ ਸੋਧ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ 21.1.2002 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤਰੱਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ/ਗੈਰ-ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ/ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ 21 ਜੂਨ 1982 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਅਤੇ 20.10.1997 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹਦਾਇਤਾਂ ਲਾਗੂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਲਈ ਤਰੱਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ/ਗ਼ੈਰ-ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਮਿਤੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

51. ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ:

(i) 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦਾ ਜੀ.ਆਰ. 85ਵੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (4A) ਵਿੱਚ "ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ" ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ;

(ii) ਇੰਦਰਾ ਸਵਨਹੇ (supra) **ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ** ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ;

(iii) ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਐਕਟ 2004 ਦੀ ਧਾਰਾ 5 (1) ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੜਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 16 (4A) ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ

(iv) ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਐਕਟ 2004 ਦੀ ਧਾਰਾ 5 (2) ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਤਰੱਕੀ ਰਾਹੀਂ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਐਕਟ 2004 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

52. 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦਾ ਜੀ.ਆਰ. ਧਾਰਾ 16 (4A) ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। **ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ** (supra) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜਸਟਿਸ ਜੀਵਨ ਰੈੱਡੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਹੋਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ:

(1) (ਓ) ਕੀ ਧਾਰਾ 16 (4) ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ 'ਪ੍ਰਬੰਧ' ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਵਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

(ਅ) ਜੇ ਧਾਰਾ (ਏ) ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਧਾਰਾ 309 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਰੱਖਦਾ ਹੈ:

“(1) (a) ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 16 (4) ਦੇ ਤਹਿਤ 'ਵਿਵਸਥਾ' ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਸਦ/ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਖੁਦ ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਨ, ਜੇ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। (ਪਾਰਸ 735- 737)

(ਅ) ਧਾਰਾ 16 (4) ਅਧੀਨ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਪਾਰਸ 738-740)"

[ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਗੌਰਵ **ਪ੍ਰਧਾਨ** ਬਨਾਮ **ਰਾਜਸਥਾਨ**[37] **ਰਾਜ ਵੀ ਦੇਖੋ**।

53. ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਐਕਟ 2004 ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ 2001 ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ 20 ਜਨਵਰੀ 2004 ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ 22 ਜਨਵਰੀ 2004 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ 85 ਵੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਗਰੁੱਪ-1 ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ, ਇਹ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਆਮ ਆਧਾਰ ਸੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (ਏ) ਤੋਂ (ਡੀ) ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ)।

---

[37] (2018) 11 SCC 352

XXXXXX

54. ਧਾਰਾ 3 ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 4 ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ:

"**ਸੈਕਸ਼ਨ 3 - ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ**

(1) ਇਹ ਐਕਟ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਿਵਾਏ ਕਿ-

(a) ਮੈਡੀਕਲ, ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰ ਸਪੈਸ਼ਲਾਈਜ਼ਡ ਅਸਾਮੀਆਂ;

(b) ਤਬਾਦਲੇ ਜਾਂ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ;
(c) 45 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਮਿਆਦ ਦੀਆਂ ਅਸਥਾਈ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ; ਅਤੇ
(d) ਉਹ ਅਸਾਮੀਆਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਾਡਰ ਜਾਂ ਗ੍ਰੇਡ ਵਿੱਚ ਸਿੰਗਲ (ਅਲੱਗ) ਹਨ।
ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਅਤੇ (2) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੋ:

"**ਧਾਰਾ 4 - ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ**

(1) ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ, ਗੈਰ-ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਕਬੀਲਿਆਂ (ਵਿਮੁਕਤ ਜਾਤੀਆਂ), ਖਾਨਾਬਦੀ ਕਬੀਲਿਆਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਜੋ ਉਸ ਜਾਤੀ, ਕਬੀਲੇ, ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਜਾਂ ਵਰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਸਾਮੀਆਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਹਨ।

(2) ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਜੇ) ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ, ਗੈਰ-ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਕਬੀਲਿਆਂ (ਵਿਮੁਕਤ ਜਾਤੀਆਂ), ਖਾਨਾਬਦੀ ਕਬੀਲਿਆਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਅਸਾਮੀਆਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

ਜਾਤ/ਕਬੀਲੇ/ਸ਼੍ਰੇਣੀ/ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ	ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਜਾਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ
(1) ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ	13 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ

(2) ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ	7 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ
(3) ਗੈਰ-ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਕਬੀਲੇ (A)	3 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ
(4) ਖਾਨਾਬਦੀ ਕਬੀਲੇ (ਬੀ)	2.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ
(5) ਖਾਨਾਬਦੀ ਕਬੀਲੇ (C)	3.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ
(6) ਖਾਨਾਬਦੀ ਕਬੀਲੇ (D)	2 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ
(7) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੱਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ	2 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ
(8) ਹੋਰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ	19 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ
ਕੁੱਲ	52 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ

XXXXXX

ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ:

(3) ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਸਾਰਣੀ ਵਿੱਚ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ (3) ਤੋਂ (6) (ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਅੰਤਰ-ਤਬਾਦਲੇਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਉਕਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਉਸੇ ਭਰਤੀ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਢੁਕਵੇਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਕੇ ਭਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

55. ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਅਤੇ 6 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ:

"**ਧਾਰਾ 5 - ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ**

(1) ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੜਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ।
(2) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ, ਜੇ ਤਰੱਕੀ ਦੁਆਰਾ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਲਾਗੂ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਰਹਿਣਗੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਜਾਂ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 6 - ਰਾਖਵੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ

(1) ਜੇ ਕਿਸੇ ਭਰਤੀ ਸਾਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਕੋਈ ਅਸਾਮੀ ਖਾਲੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਸਾਲ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੱਕ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ, ਜੇ ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰਨ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਲਾਗੂ ਹਨ, ਪੱਛੜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਰਹਿਣਗੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧੇ ਜਾਂ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 11 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ:

"**ਧਾਰਾ 11 - ਅਨਿਯਮਿਤ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨੇਕ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ**

ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

56. ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੜਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਕਲਾਸ 1 ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਰੱਕੀਆਂ ਵੀ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

XXXXXX

ਸੁਧਾਕਰ ਬਾਬੂਰਾਓ ਨੰਗਾਨੂਰੇ ਬਨਾਮ ਨੋਰੇਸ਼ਵਰ
ਰਘੂਨਾਥਰਾਓ ਸ਼ੇਂਡੇ [ਡਾ. ਧਨੰਜੇ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.] 983

57. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਐਕਟ 2004 ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 6 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਪਟਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਐਕਟ 2004 ਦਾ ਲੰਬਾ ਸਿਰਲੇਖ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ "ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ" ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਧਾਰਾ 6 ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦਾ ਜੀ.ਆਰ. ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਐਕਟ 2004 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 5 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 6 ਦੁਆਰਾ

ਬਚਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਧਾਰਾ 11 ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਰੱਦ ਹੋਵੇਗੀ।

58. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਰੀ ਨੇ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਐਕਟ 2004 ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦਾ ਜੀ.ਆਰ. ਲਾਗੂ ਰਹੇਗਾ। ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦਾ ਜੀ.ਆਰ. ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ (supra) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਜਾਂ ਸਮਰੱਥ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ।

59. ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ **ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ** (supra) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦਾ ਜੀ.ਆਰ. ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਐਕਟ 2004 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ। ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਐਕਟ ਨੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 6 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਸਬੰਧੀ ਸਰਕਾਰੀ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦਾ ਜੀ.ਆਰ. ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਦਕਿ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦਾ ਜੀ.ਆਰ. ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਜਾਂ ਧਾਰਾ 6 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ

ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਮਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 162 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।[38]

XXXXXX

60. 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਤੇ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਐਕਟ 2004 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਐਕਟ 2004 ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਬਾਰੇ ਲਾਗੂ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈਣ ਵਜੋਂ ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

61. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਐਕਟ 2004 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਪਟਵਾਲੀਆ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਦੋਂ 20 ਮਾਰਚ 2003 ਨੂੰ ਜੀ.ਆਰ. ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕਲਾਸ 1 ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪਹਿਲੀ ਜਮਾਤ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

62. ਇਹ ਦੁਬਾਰਾ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਐਕਟ 2004 ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦੇ ਜੀ.ਆਰ. ਨੂੰ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ। 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦੇ ਜੀ.ਆਰ. ਵਿੱਚ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, 20 ਅਕਤੂਬਰ 1997 ਦੇ ਜੀ.ਆਰ. ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨਿਯਮ 1982 ਦਾ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਿਯਮ 4 ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ ਅਤੇ ਕਾਡਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰੰਤਰ ਸੇਵਾ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇੱਕ ਅਸਧਾਰਨ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਕਲਾਸ 1 ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਕੈਚ-ਅੱਪ ਨਿਯਮ ਕਲਾਸ 1 ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਵਿਗਾੜ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖ਼ਾਸਕਰ 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦੇ ਜੀ.ਆਰ. ਅਤੇ 1982 ਦੇ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ।

---

[38] "162. ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਵਧੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਘ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਹੋਵੇਗੀ।

XXXXXX

63. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਪਟਵਾਲੀਆ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦਾ ਜੀ.ਆਰ. ਨਾਗਰਾਜ (supra) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਰਾਜ ਨੂੰ (i) ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਮਾਪਣਯੋਗ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ; ਅਤੇ (ii) ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ. ਸ੍ਰੀ ਪਟਵਾਲੀਆ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਾਪਣਯੋਗ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦਾ ਜੀ.ਆਰ. ਅਤਿ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਮਾਪਣਯੋਗ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਨਾਗਰਾਜ (supra) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ **(supra),** ਯੂਪੀ ਪਾਵਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ **(supra),** ਪਨੀਰ ਸੇਲਵਮ **(supra)** **ਅਤੇ** ਬੀ. ਕੇ. ਪਵਿੱਤਰ **(supra)** ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

64. 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦੇ ਜੀ.ਆਰ. ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੰਗੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰਾਹਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀਆਂ ਰਾਹਤਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿਰਫ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹਨ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਤੇ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਣਗੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀਆਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ

ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਾਖਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਫੋਰਮ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਸਥਾਪਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਅਪਣਾਉਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਧਾਰ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ।

65. ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਚੁਣੌਤੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਨੀਤੀਗਤ ਸਰਕੂਲਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਡਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ 85ਵੀਂ ਸੋਧ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਲੀਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਡਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਫਰੰਟਲ ਚੁਣੌਤੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

XXXXXX

ਸੂਰਜ **ਭਾਨ ਮੀਨਾ** (supra) ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 309 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਤਹਿਤ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ 25 ਅਪ੍ਰੈਲ 2008 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 28 ਦਸੰਬਰ 2012 ਤੋਂ ਰਾਜਸਥਾਨ "ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ" ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਪਣਯੋਗ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

67. **ਯੂ.ਪੀ. ਪਾਵਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ** (supra) ਵਿੱਚ, ਯੂਪੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨਿਯਮ 2007 ਦੇ ਨਿਯਮ 8-ਏ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀ ਸੀ। ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਲੋਕ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ) ਐਕਟ 1994 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 2007 ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ 1991 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 8-ਏ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਦੱਸਦਿਆਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ, ਚੁਣੌਤੀ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੀ ਕਿ ਨਾਗਰਾਜ ((supra) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

68. ਤਮਿਲਨਾਡੂ ਹਾਈਵੇਜ਼ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਸਰਵਿਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 12 ਵਿੱਚ ਪਨੀਰ ਸੇਲਵਮ ((supra) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਨਿਯਮ (ਜਨਰਲ ਨਿਯਮ 22) ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੁਆਰਾ ਸਹਾਇਕ ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਯਮ 12 ਵਿੱਚ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਕੈਚ-ਅੱਪ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। **ਪਨੀਰ ਸੇਲਵਮ** ((supra) ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਵਰਗੀ ਸਥਿਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿੱਥੇ 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦੇ ਜੀ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

69. **ਬੀ.ਕੇ. ਪਵਿੱਤਰ** (supra) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ (ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ ਲਈ) ਐਕਟ 2002 ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇ ਕਰਨਾਟਕ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ

ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਨੇ "ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੋੜ" ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ।

XXXXXX

ਸੁਧਾਕਰ ਬਾਬੂਰਾਓ ਨੰਗਨੂਰੇ ਬਨਾਮ ਨੋਰੇਸ਼ਵਰ
ਰਘੂਨਾਥਰਾਓ ਸ਼ੇਂਡੇ [ਡਾ. ਧਨੰਜੇ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.] 987

70. ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲਿਆਂ (**ਪਨੀਰ ਸੇਲਵਮ** ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। **ਪਨੀਰ ਸੇਲਵਮ** (supra) ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੈਚ-ਅਪ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਰਹੇਗਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦੇ ਜੀ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਜੀ.ਆਰ. ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਚੁਣੌਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

71. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ 11 ਅਗਸਤ 2011 ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ JDTP ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਰੱਕੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਡਹਾਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੈਗੂਲਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:

(i) 11 ਅਗਸਤ 2011 ਦਾ ਤਰੱਕੀ ਆਦੇਸ਼ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ JDTP ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਐਡਹਾਕ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ 2004 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 8452 ਵਿੱਚ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ;

(ii) ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਐਮ.ਏ.ਟੀ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ:

"ਸ਼੍ਰੀ ਐਨ.ਆਰ. ਸ਼ੇਂਡੇ (ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ) ਨੂੰ ਆਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਭਾਗ, ਸਥਾਪਨਾ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 11/08/2011 ਨੂੰ ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਿੰਗ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਐਡਹਾਕ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਨਿਯਮਤ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਹੈ, ਪਰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ 02/07/2013 ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਤੇ ਰਾਹੀਂ ਐਡਹਾਕ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਿੰਗ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਅਪਗ੍ਰੇਡ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਯਮਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(iii) 8 ਮਾਰਚ, 2016 ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ 2005 ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸੰਬੋਧਿਤ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ:

ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਿੰਗ ਦੇ ਜੁਆਇੰਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸ੍ਰੀ ਐਨ.ਆਰ. ਸ਼ੇਂਡੇ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਮਤਾ ਨੰ. TPV-1110/624/CR.170/2010/UD-27 ਮਿਤੀ 11.08.2011. ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਆਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਨਿਯਮਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

XXXXXX

72. ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਰੱਕੀ 27 ਅਕਤੂਬਰ 2008 ਦੇ ਜੀ.ਏ.ਡੀ. ਸਰਕੂਲਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਾਖਵੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਰਾਖਵੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਅੰਤਰ-ਤਬਦੀਲੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਰਕੂਲਰ ਨੂੰ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਐਕਟ 2004 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ JDTP ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਅਸਾਮੀ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਉਪਲਬਧ ਹੋਈ ਜਦੋਂ 29 ਦਸੰਬਰ 2012 ਨੂੰ ਕਾਡਰ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੋ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਅੱਠ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਅਸਾਮੀਆਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ ਤਿੰਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਐਡਹਾਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 2004 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 8452 ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ/ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਐਕਟ 2004 ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

73. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਐਡਹਾਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹ 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦੇ ਜੀ.ਆਰ. ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ "ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਤਾਰੀਖ" ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ 11 ਅਗਸਤ 2011 ਦਾ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਇਸ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਐਡਹਾਕ ਕਿਉਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ 2004 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 8452 ਦਾ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਐਕਟ 2004 ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, 2 ਜੁਲਾਈ 2013 ਦੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ JDTP ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਰੱਕੀ ਐਡਹਾਕ ਹੈ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਐਡਹਾਕ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕਾਰਨ 2004 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 8452 ਦਾ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣਾ ਵੀ ਹੈ।

74. ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2008 ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੀਤੀ ਸਰਕੂਲਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤਰੱਕੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 39 ਵਿੱਚ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹਨ।

XXXXXX

ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ 28 ਨਵੰਬਰ 2014 ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 2004 ਅਤੇ 25 ਮਈ 2004 ਦੇ ਜੀ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 20 ਮਾਰਚ 2015 ਨੂੰ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। 4 ਅਗਸਤ 2017 ਨੂੰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਐਕਟ 2004 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰੱਖਿਆ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ।

75. ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਐਡਹਾਕ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ JDTP ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਰੀ ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਡਿਪਟੀ

ਸਕੱਤਰ ਵੱਲੋਂ 7 ਜਨਵਰੀ 2011 ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ, ਸੇਵਾਵਾਂ, ਜੀ.ਏ.ਡੀ. ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ (i) JDTP ਦੇ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਦੋ ਅਸਾਮੀਆਂ ਉਪਲਬਧ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਰਾਖਵੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ; (ii) ਰਾਖਵੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਕਤ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਅਤੇ (iii) ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜੋ ਇੱਕ ਓਪਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੈ, ਨੂੰ ਰਾਖਵੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

76. ਬਦਲਵੇਂ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ JDTP ਦੇ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ, ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਿੰਗ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 2 ਜੁਲਾਈ 2013 ਨੂੰ JDTP ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗਿਰੀ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਨਿਯਮ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਸਿਰਫ ਐਡਹਾਕ ਹੈ: (i) ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਆਫ ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਿੰਗ ਐਂਡ ਵੈਲਿਊਏਸ਼ਨ (ਭਰਤੀ) ਰੂਲਜ਼ 2011 ਦੇ ਨਿਯਮ 3 ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ JDTP ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਯੋਗ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਲਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ; (ii) ਸ੍ਰੀ ਰਾਜਨ ਕੋਪ ਦੇ ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਸਾਮੀ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2016 ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਈ; (iii) ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ JDTP ਵਜੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਯੋਗਤਾ ਮਾਪਦੰਡ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਪਹਿਲਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਰਾਜ ਨੇ 5 ਅਕਤੂਬਰ 2015 ਨੂੰ ਇੱਕ ਜੀ.ਆਰ. ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਲੋੜੀਂਦਾ

ਤਜਰਬਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸ਼ਰਤ ਵਿੱਚ ਢਿੱਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ; ਅਤੇ (iv) ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀਨੀਅਰ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ।

---

[39]SLP (C) No 28306 of 2017 and others

XXXXXX

77. ਉਪਰੋਕਤ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜੇ JDTP ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਕੈਚ-ਅੱਪ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ JDTP ਵਜੋਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ, ਕੈਚ-ਅੱਪ ਨਿਯਮ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਾਰਨਾਤਮਕ ਸਥਿਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਖਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਕੈਚ-ਅੱਪ ਨਿਯਮ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਅਸਲ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

78. ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 30 ਅਪ੍ਰੈਲ 2016 ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 11 ਅਗਸਤ 2011 ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ JDTP ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ 27 ਅਕਤੂਬਰ 2008 ਦੇ ਇੱਕ ਸਰਕੂਲਰ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 11 ਅਗਸਤ 2011 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼

'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦੀ ਛਾਪ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਰੁਖ ਅਪਣਾਇਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ 27 ਅਕਤੂਬਰ 2008 ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਕੂਲਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ 28 ਅਗਸਤ 2014 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ JDTP ਦੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਸੂਚੀ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 11 ਅਗਸਤ 2011 ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 2 ਜੁਲਾਈ 2013 ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ 15 ਜਨਵਰੀ 2016 ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਫਰਵਰੀ 2016 ਵਿੱਚ ਓਏ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ JDTP ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ **ਰੋਸ਼ਨ ਲਾਲ** ਬਨਾਮ **ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਏਅਰਪੋਰਟ ਅਥਾਰਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ 40**, **ਪੀ. ਚਿਤਰਾਂਜਾ ਮੈਨਨ** ਬਨਾਮ **ਏ. ਬਾਲਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ 41 ਅਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ** ਬਨਾਮ **ਦੇਵੀ ਰਤਨ 42 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**।

---

[40] (1980) Suppl.SCC. 449

[41] (1977) 3 SCC 255

[42] (2010) 1 SCC 417

XXXXXX

79. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨਾਲ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੋਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇੱਕ ਉਨਾ ਹੀ ਢੁਕਵਾਂ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ ਤੋਲਣਾ

ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ: ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ JDTP. ਵਜੋਂ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੁਣ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸਰਕੂਲਰ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

80. ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ JDTP. ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨੇ ਸੀਮਾ ਦੀ ਹੱਦ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਕਾਰਨ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਓਏ ਵਿੱਚ JDTP. ਵਜੋਂ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਇੱਕ ਸਰਕੂਲਰ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਿਯਮ 3 (ਐਫ) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੁਭਾਗੀ ਹੈ, ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਤਰੀਕਾ ਹੈ।

81. ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਆਫ ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਿੰਗ ਐਂਡ ਵੈਲਿਊਏਸ਼ਨ (ਭਰਤੀ) ਨਿਯਮ, 2011 ਦਾ ਨਿਯਮ 3 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ:

3. ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਵਿੱਚ ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਿੰਗ ਦੇ ਜੁਆਇੰਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਰੈਗੂਲਰ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਖਤ ਚੋਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਢੁਕਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇਹ ਅਹੁਦਾ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ 2016 ਨੂੰ ਤਤਕਾਲੀ ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ 'ਤੇ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਅਹੁਦਾ ਖਾਲੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ JDTP. ਵਜੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਯੋਗਤਾ ਮਾਪਦੰਡ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ 2 ਜੁਲਾਈ 2013 ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੇ ਨਿਯਮ 3 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਪਟਵਾਲੀਆ ਵੱਲੋਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਕਿ ਯੋਗਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ DDTP ਅਤੇ JDTP. ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਯਮ 3 ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯੋਗ DDTP ਕੋਲ ਉਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਸੇਵਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

---

[43] ਮਹਾਸੰਘ, (2013) 5 Mh LJ 640

XXXXXX

82. **ਆਰ. ਪ੍ਰਭਾ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ 44 ਕੇਸ** ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਧਾਂਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ:

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਯੋਗਤਾ ਸ਼ਰਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਜੋ ਤਰੱਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਹੈ, ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ

ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

...

ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਯੋਗਤਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਸਿਰਫ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਗਲੇ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੇਵਾ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਵੱਖਰੇ ਸੰਕਲਪ ਹਨ। ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਸੀਨੀਅਰ ਕੋਲ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ (ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਦੇਖੋ **ਪਲੂਰ ਭਾਸਕਰ ਰਾਓ** ਬਨਾਮ **ਪੀ. ਰਾਮਾਸ਼ੇਸ਼ਈਆ** [45])। ਜੇ ਕੈਚ-ਅੱਪ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਅਗਲੇ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਅਹੁਦਾ ਖਾਲੀ ਹੋਇਆ ਸੀ।

83. ਅਪੀਲਕਰਤਾ 11 ਅਗਸਤ 2011 ਨੂੰ JDTP ਵਜੋਂ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਹੇਠਲਾ ਪੱਧਰ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ

ਦੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ, ਅੰਤਮ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦਲੀਲ ਦਾ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

---

[44] (1988) 2 SCC 233

[45] (2017) 5 SCC 783

XXXXXX

84. ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸਿਰਫ ਸੁਭਾਗੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਤ/ਠੇਸ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ (ਸੰਜੇ ਕੇ ਸਿਨਹਾ-2 ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ) ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। **ਭੁਪੇਂਦਰ ਨਾਥ ਹਜ਼ਾਰਿਕਾ** ਬਨਾਮ **ਅਸਾਮ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ**:

".. ਜਦੋਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਮਾਰਤ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਿਰਾਮਿਡ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਿਛਲੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

[**ਪੀ.ਵੀ. ਜਾਰਜ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ 48** ਅਤੇ **ਬੀ.ਏ. ਲਿੰਗਾ ਰੈਡੀ** ਬਨਾਮ **ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਅਥਾਰਟੀ 49** ਵੀ ਦੇਖੋ (ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਭਾਵਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ)]।

85. ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸਧਾਰਨ ਹੈ: ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ JDTP ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸਨੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 20 ਮਾਰਚ 2003 ਦੇ ਜੀ.ਆਰ. ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ 2016 ਨੂੰ ਡੀ.ਟੀ.ਪੀ. ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਅਸਾਮੀ ਖਾਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ।

86. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਿਸੇ ਦਖਲ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਜੋ ਅਸੀਂ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸਿਵਲ ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

2019 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2471-2473

@ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ 2018 ਦਾ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 14041-14043

87. ਅੱਜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲਾਂ @ ਸਪੈਸ਼ਲ ਲੀਵ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰਬਰ 8769-8771 ਦੇ 2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

---

[46] (2004) 10 SCC 734 ਤੇ 742

[47] (2013) 2 SCC 516

[48] (2007) 3 SCC 557

[49] (2015) 4 SCC 515

XXXXXX

2019 ਦਾ ਐਮ.ਏ. ਨੰਬਰ 2983-2985

2017 ਦਾ @ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 33086-33088

88. ਅੱਜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲਾਂ 2018 ਦਾ @ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰਬਰ 8769-8771 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਨ੍ਹਾਂ MAs ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਮੁੱਖ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Prabhat Kiran, Advocate
D/923/2000
Bar Council of Delhi